

АНОТАЦІЯ

Войтович С.В. Цивільно-правове регулювання ліцензійних правовідносин за законодавством України та Європейського Союзу: порівняльно-правова характеристика. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право (галузь знань – 08 Право). – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2026.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню цивільно-правового регулювання ліцензійних правовідносин за законодавством України та Європейського Союзу, визначенню особливостей їх правової природи, структури та змісту, а також розробленню пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства в умовах цифровізації та європейської інтеграції України.

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням значення об'єктів права інтелектуальної власності в сучасній економіці, розвитком технологічного трансферу, цифрових технологій та необхідністю адаптації законодавства України до аспис Європейського Союзу. Ліцензійні правовідносини є одним із ключових механізмів комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності та забезпечення інноваційного розвитку. Водночас розвиток цифрової економіки, поширення платформних сервісів, використання технологій штучного інтелекту та нових моделей ліцензування зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до правового регулювання відповідних відносин.

Метою дослідження є формування цілісної концепції цивільно-правового регулювання ліцензійних правовідносин за законодавством України та Європейського Союзу, визначення особливостей їх правової природи, структури та змісту, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства з урахуванням європейського досвіду та процесів цифровізації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі надання, здійснення та реалізації права використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Предметом дослідження є цивільно-правове регулювання ліцензійних правовідносин за законодавством України та Європейського Союзу.

Методологічну основу дослідження становлять діалектичний, історико-правовий, формально-юридичний, системно-структурний та порівняльно-правовий методи наукового пізнання.

У дисертації обґрунтовано, що ліцензійні правовідносини становлять самостійний різновид цивільних правовідносин у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, які виникають на підставі ліцензії та (або) ліцензійного договору, опосередковують процес надання, здійснення і контролю права використання об'єкта права інтелектуальної власності та забезпечують його комерціалізацію без переходу відповідних майнових прав до користувача.

Удосконалено науковий підхід до систематизації джерел правового регулювання ліцензійних правовідносин шляхом обґрунтування їх трирівневої структури, яка включає національний, міжнародний та наднаціональний рівні правового регулювання. Встановлено особливості правового статусу ліцензіара та ліцензіата, обґрунтовано необхідність диференційованого підходу до визначення правового становища ліцензіата залежно від виду ліцензії та обсягу наданих йому правомочностей.

Вперше обґрунтовано самостійний характер права контролю використання об'єкта права інтелектуальної власності як суб'єктивного права ліцензіара у структурі ліцензійних правовідносин. Доведено, що законний інтерес у ліцензійних правовідносинах виконує не лише допоміжну, а й самостійну регулятивну функцію, яка реалізується через механізми тлумачення договору, коригування здійснення суб'єктивних прав та захисту правомірних очікувань сторін.

За результатами дослідження права Європейського Союзу вперше сформульовано концепцію функціональної інтеграції ліцензійних правовідносин, відповідно до якої правове регулювання ліцензування здійснюється не шляхом уніфікації договірних конструкцій, а через систему наднаціональних принципів здійснення та обмеження виключних прав

інтелектуальної власності, спрямованих на забезпечення конкуренції, інноваційного розвитку та функціонування внутрішнього ринку. Встановлено, що сучасна європейська модель ліцензування ґрунтується на поєднанні механізмів права інтелектуальної власності та конкурентного права.

У межах порівняльно-правового аналізу законодавства України та Європейського Союзу встановлено основні тенденції розвитку ліцензійних правовідносин, обґрунтовано доцільність застосування конкурентно-правових критеріїв під час оцінки ліцензійних обмежень та запропоновано розглядати FRAND-ліцензування як особливий різновид ліцензійних правовідносин, зміст яких формується під впливом конкурентного права, технічної стандартизації та вимог внутрішнього ринку Європейського Союзу.

Особливу увагу приділено впливу цифровізації на розвиток ліцензійних правовідносин. Обґрунтовано тенденцію до трансформації предмета ліцензування від використання окремого об'єкта права інтелектуальної власності до забезпечення доступу до комплексних цифрових екосистем, які поєднують цифровий контент, програмне забезпечення, бази даних, цифрові платформи, дані та технології штучного інтелекту. Запропоновано нормативне закріплення конструкції цифрової ліцензії та вперше обґрунтовано доцільність запровадження конструкції комплексної технологічної ліцензії як самостійного різновиду ліцензійних правовідносин.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у законотворчій діяльності під час удосконалення цивільного законодавства України та його гармонізації з *acquis* Європейського Союзу, у правозастосовній діяльності, судовій практиці, а також у навчальному процесі під час викладання дисциплін цивільно-правового циклу та права інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, право інтелектуальної власності, цивільні засади, ліцензійний договір, ліцензії, правочин, електронні контракти, майнові права, правове регулювання, порушення прав, захист прав, відповідальність, судові рішення, права людини, адаптація законодавства, право Європейського Союзу.

ABSTRACT

Voitovych S.V. Civil Law Regulation of Licensing Legal Relations under the Legislation of Ukraine and the European Union: A Comparative Legal Analysis.

– *Qualifying scientific work as a manuscript.*

Dissertation for obtaining the degree of Doctor of Philosophy in Specialty 081 – Law (Field of Knowledge 08 – Law). – West Ukrainian National University, Ternopil, 2026.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the theoretical and practical issues of civil law regulation of licensing legal relations under the legislation of Ukraine and the European Union, determination of the peculiarities of their legal nature, structure and content, as well as the development of proposals for improving national legislation in the context of digitalisation and Ukraine's European integration.

The relevance of the research topic is determined by the growing importance of intellectual property objects in the modern economy, the development of technology transfer, digital technologies, and the necessity of adapting Ukrainian legislation to the acquis of the European Union. Licensing legal relations constitute one of the key mechanisms for the commercialisation of intellectual activity results and ensuring innovative development. At the same time, the development of the digital economy, the spread of platform services, the use of artificial intelligence technologies, and the emergence of new licensing models necessitate a reconsideration of traditional approaches to the legal regulation of such relations.

The purpose of the research is to develop a comprehensive concept of civil law regulation of licensing legal relations under the legislation of Ukraine and the European Union, to determine the peculiarities of their legal nature, structure and content, and to formulate proposals for improving national legislation taking into account European experience and digitalisation processes.

The object of the research comprises social relations arising in the process of granting, exercising and implementing the right to use intellectual property objects.

The subject of the research is the civil law regulation of licensing legal relations under the legislation of Ukraine and the European Union.

The methodological basis of the research consists of dialectical, historical-legal, formal-legal, systemic-structural and comparative legal methods of scientific inquiry.

The dissertation substantiates that licensing legal relations constitute an independent type of civil legal relations in the sphere of disposal of intellectual property rights. Such relations arise on the basis of a licence and/or a licence agreement, mediate the process of granting, exercising and controlling the right to use an intellectual property object, and ensure its commercialisation without transferring the relevant property rights to the user.

The scientific approach to the systematisation of the sources of legal regulation of licensing legal relations has been improved through substantiation of their three-level structure, which includes national, international and supranational levels of legal regulation. The peculiarities of the legal status of the licensor and the licensee have been determined, and the necessity of a differentiated approach to defining the legal position of the licensee depending on the type of licence and the scope of rights granted has been substantiated.

For the first time, the independent nature of the right to control the use of an intellectual property object as a subjective right of the licensor within the structure of licensing legal relations has been substantiated. It has been proven that legitimate interest in licensing legal relations performs not only an auxiliary but also an independent regulatory function, implemented through mechanisms of contractual interpretation, adjustment of the exercise of subjective rights, and protection of the legitimate expectations of the parties.

Based on the study of European Union law, the concept of functional integration of licensing legal relations has been formulated for the first time. According to this concept, the regulation of licensing is carried out not through the unification of contractual structures but through a system of supranational principles governing the exercise and limitation of exclusive intellectual property rights aimed at ensuring competition, innovation and the functioning of the internal market. It has been established that the modern European licensing model is based on the interaction between intellectual property law and competition law.

Within the framework of the comparative legal analysis of the legislation of Ukraine and the European Union, the main trends in the development of licensing legal relations have been identified. The expediency of applying competition-law criteria when assessing licensing restrictions has been substantiated, and FRAND licensing has been proposed as a special type of licensing legal relations whose content is shaped not only by the will of the parties but also by the requirements of competition law, technical standardisation and the functioning of the European Union internal market.

Particular attention has been paid to the impact of digitalisation on the development of licensing legal relations. The dissertation substantiates the transformation of the subject matter of licensing from the use of an individual intellectual property object to providing access to complex digital ecosystems combining digital content, software, databases, digital platforms, data and artificial intelligence technologies. The introduction of a digital licence as an independent legal mechanism for granting the right to use or access digital resources has been proposed. Furthermore, the expediency of introducing the concept of a complex technology licence as an independent type of licensing legal relations has been substantiated for the first time.

The practical significance of the obtained results lies in the possibility of their application in legislative activities aimed at improving the civil legislation of Ukraine and its harmonisation with the *acquis* of the European Union, in law enforcement and judicial practice, as well as in the educational process when teaching civil law and intellectual property law disciplines.

Keywords: intellectual property, intellectual property law, civil principles, license agreement, licenses, transaction, electronic contracts, property rights, legal regulation, rights violations, rights protection, liability, court decisions, human rights, legislative adaptation, European Union law.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Войтович С. В. Ліцензійні правовідносини: поняття, зміст та принципи. Наше право. 2023. № 3. С. 332-338.
2. Войтович С. В. Ліцензування як правова форма реалізації майнових прав інтелектуальної власності в умовах євроінтеграції України. Право UA. 2024. № 3. С. 449–454.
3. Войтович С. В. Ліцензування у сфері інтелектуальної власності: міжнародно-правові стандарти та їх імплементація в Україні. Європейські перспективи. 2025. № 2. С. 515–520.
4. Войтович С. В. Проблеми реалізації та захисту прав сторін у ліцензійних правовідносинах. Наше право. 2026. № 2. С. 520–525.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Войтович С. В. Публічні та примусові ліцензії: виклики для правозастосування. Російсько-українська війна: право, безпека, світ : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29–30 квітня 2022 року). Тернопіль, 2022. С. 433-441.
6. Войтович С. В. Цивільно-правові способи забезпечення виконання ліцензійних договорів. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 року). Тернопіль, 2023. С. 504-509.
7. Войтович С. В. Поняття роялті та особливості його виплати в ліцензійних правовідносинах. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 19 квітня 2024 року). С. 410-413.
8. Войтович С. В. Поняття паушального платежу та особливості його виплати в ліцензійних правовідносинах. Пріоритети зміцнення безпеки

держави та підвищення ефективності правоохоронної діяльності: національні та міжнародні контексти: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 19 квітня 2024 року). С. 130-135.

9. Войтович С. В. Роль ліцензійних договорів у забезпеченні інноваційного розвитку. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 2–3 травня 2025 року). С. 295–299.
10. Войтович С. В. Розвиток інституту відкритих ліцензій в Україні у контексті цифрової економіки. Пріоритети зміцнення безпеки держави та підвищення ефективності правоохоронної діяльності: національні та міжнародні контексти : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 2–3 травня 2025 року). С. 100–107.
11. Войтович С. В. Баланс інтересів ліцензіара і ліцензіата у цивільно-правовій доктрині. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід : матеріали Х Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 24–25 квітня 2026 року). С. 303-308.